

bureaubroekhuizen

Evaluatie

Immersive Room Bijtende Bende

Invloed van de Immersive Room Bijtende Bende op de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit

Jolijn Broekhuizen

Bureau Broekhuizen -
Onderzoek en Advies

Met medewerking van

Shanna Mehlbaum - Mehlbaum
Onderzoek, Kyra van den Akker -
K.A. Research

Amersfoort, oktober 2021

Inhoud

1. Inleiding	2
1.1. Aanleiding	2
1.2. Onderzoeksvragen	3
1.3. Onderzoeksmethode	4
1.4. Veldwerk	4
1.5. Leeswijzer	4
2 Inhoud van de interventie	5
2.1 Opzet	5
2.2 Mechanismen	7
3 Bereik van de interventie	8
3.1 Kenmerken onderzoeksgroep	8
3.2 Meldgedrag	9
3.3 Eerdere kennis over drugscriminaliteit	10
3.4 Samenvattend: onderzoeksgroep	10
4 Ontwikkeling mechanismen meldingsbereidheid	11
4.1 Bewustzijn	11
4.2 Kennis signalen	11
4.3 Kennis over (anoniem) melden	12
4.4 Vertrouwen in rol overheid	12
5 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid	13
5.1 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid	13
5.2 Verschillen naar achtergrondkenmerken	14
6 Lessen over belangrijke randvoorwaarden	16
6.1 Wat werkt er goed?	16
6.2 Wat zijn aandachtspunten?	17
6.3 Randvoorwaarden	17
7 Conclusie	18
7.1 Doel interventie	18
7.2 Bereik interventie	18
7.3 Ontwikkeling mechanismen	18
7.4 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid (korte termijn)	19
7.5 Randvoorwaarden	19
7.6 Tot slot	20
Bijlage 1 Achterliggende cijfermatige tabel	21

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Op verzoek van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland onderzocht Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies samen met het Verwey-Jonker Instituut in 2018 de meldingsbereidheid van burgers van ondermijnende criminaliteit. Dit onderzoek liet zien dat burgers regelmatig vormen van ondermijning in de buurt waarnemen, maar niet altijd bereid zijn deze bij een instantie te melden. Tot het melden van de verkoop van harddrugs blijkt bijvoorbeeld 30% van de respondenten bereid en tot het melden van illegale prostitutie 42%. Opvallend is dat de intentie die respondenten uitspreken om verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit in hun buurt te melden, beduidend hoger ligt. Tussen de 63% en 79% zegt dat ze hiervan melding zouden maken als dit in hun buurt zou voorkomen (Broekhuizen, Meulenkamp, Stoutjesdijk, Boutellier 2018¹).

Het onderzoek toonde ook aan dat er verschillende factoren bepalend zijn voor de mate van meldingsbereidheid:

1. De zekerheid en bewijs over daderschap. Burgers blijken bang dat ze iemand vals beschuldigen en dat ze hun melding onvoldoende kunnen onderbouwen.

2. Perceptie van de ernst van de problematiek. Burgers die georganiseerde criminaliteit niet erg vinden, er zelf geen last van hebben en denken dat dit type criminaliteit geen negatief gevolg voor de buurt heeft, zijn minder bereid om te melden. Dit speelt met name bij hennepteelt.

3. Het vertrouwen in het optreden van de overheid. Burgers zijn minder geneigd om te melden als ze denken dat de overheid de melding niet oppakt of niet succesvol ondermijnende criminaliteit aan kan pakken.

3. Kennis over en geloven in anoniem melden. Burgers die niet weten dat anoniem melden bestaat en er niet in geloven dat dit ook daadwerkelijk anoniem is, zijn minder bereid om te melden. Zij zijn bang voor represailles.

Om dit eerdere onderzoek op een praktijkgerichte manier te vervolgen vroeg Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland financiering aan bij het Ondermijningsfonds. Met deze financiering zijn interventies om de meldingsbereidheid te vergroten ingezet in verschillende gemeenten in Brabant-Zeeland van september 2019 t/m voorjaar 2022. Deze interventies zijn (zoveel mogelijk) vormgegeven op basis van kennis uit het voorgaande onderzoek. Tijdens en na de inzet van de interventies zijn de interventies op effectiviteit onderzocht door Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies & Mehlbaum Onderzoek, met behulp van KA Research.

Over elke interventie wordt afzonderlijk gerapporteerd en in twee overkoepelende rapportages (een tussenrapportage² en een eindrapportage) in samenhang geanalyseerd. Dit rapport betreft de evaluatie van de vijfde interventie van het project meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit: de Immersive Room Bijtende Bende³.

1. Broekhuizen J., Meulenkamp T., Stoutjesdijk F en Boutellier H. (2018) *Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers. Een pilotonderzoek in drie buurten in Brabant-Zeeland*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

2. Broekhuizen, J. & Mehlbaum S. (2019) *Tussenrapportage Evaluatie interventies meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit. Inzichten uit de evaluatie van interventies in Woensdrecht en Heusden*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

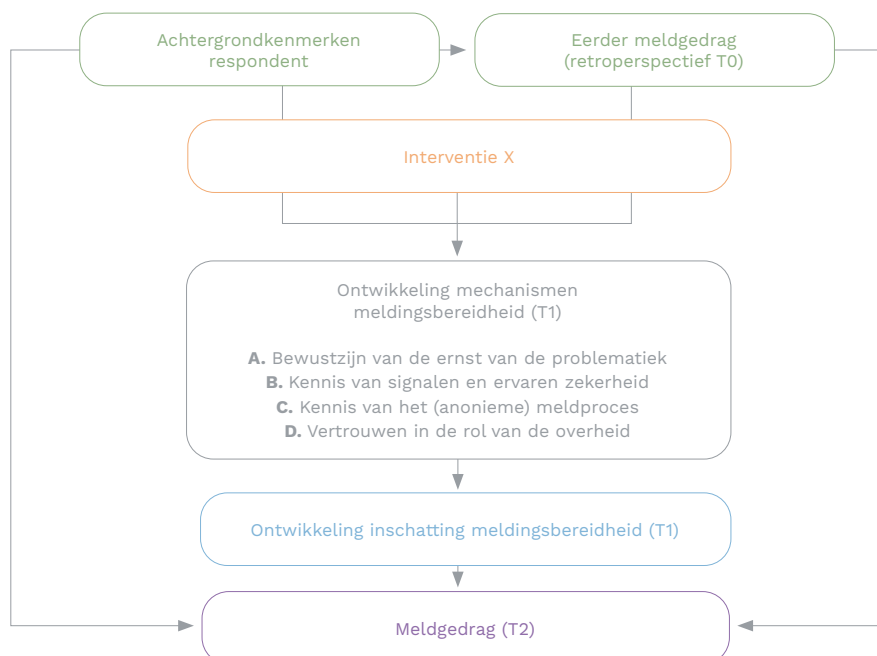
3. Eerdere evaluaties richtten zich op de interventies: hennepcontainer, een Xtacy-geur, een Xtacy-sessie en de Game Eenheid 75.

1.2. Onderzoeksvragen

In het kader van de evaluatie willen we de volgende vragen beantwoorden:

1. Welk doel heeft de interventie?
2. Welk mechanisme wil de gemeente met de interventie in gang zetten om de meldingsbereidheid te vergroten?
3. Van welke doelgroep verwacht men de meeste vooruitgang?
4. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de participanten aan de interventie (en hoe verhouden deze zich tot de populatie)?
5. In hoeverre gaan de beoogde mechanismen van de interventie in werking? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?
6. Leidt de interventie tot een hogere inschatting van meldingsbereidheid? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?
7. Welke randvoorwaarden blijken uit het onderzoek van belang voor het succesvol inzetten van de interventie?

Onderstaand figuur geeft de onderzoeksvragen grafisch weer.

Figuur 1.1 Grafische weergave evaluatiemodel

De startsituatie van het evaluatiemodel betreft de achtergrondkenmerken en het eerdere meldgedrag van de respondenten (**groen**), waarna een interventie (**oranje**) plaatsvindt. De veronderstelling is dat door deze interventie één of meerdere mechanismen die van invloed zijn op de (inschatting van) meldingsbereidheid zich gaan ontwikkelen (**grijs**). De veronderstelling is dat de ontwikkeling van mechanismen zorgt voor een verbetering van de inschatting van meldingsbereidheid op T1 (de eerste meting; **blauw**) en tot feitelijk meer meldgedrag op T2 (tweede meting; **paars**).

1.3 Onderzoeksmethode

Voor de evaluatie van de Immersive Room Bijtende Bende nemen we bij deelnemers aan het einde van hun deelname een vragenlijst af.

De vragenlijst die we gebruikt hebben voor deze evaluatie is vergelijkbaar met de vragenlijsten die voor andere interventies (zoals de hennepcontainer en Xtacy-geur) zijn ingezet. De vragenlijst kent de volgende vragenblokken:

Meldgedrag voor de interventie (inclusief redenen waarom niet te melden).

Meldingsbereidheid voor de interventie.

Meldingsbereidheid na de interventie.

Ontwikkeling verschillende mechanismen die bij kunnen dragen aan meldingsbereidheid.⁴

Achtergrondkenmerken deelnemer interventie: leeftijd, sekse, opleidingsniveau, drugsgebruik.

Deze vragenlijst is voorafgaand aan de eerste evaluatie voorgelegd aan enkele experts en getest bij negen respondenten. Na verbeteringen is de vragenlijst online geprogrammeerd en afgenomen bij de evaluatie van interventies in Heusden, Woensdrecht en Roosendaal. Bij deze evaluaties zijn wederom enkele aandachtspunten naar voren gekomen. Deze punten hebben geleid tot verbeteringen in de vragenlijstmethode voor de huidige evaluatie⁵.

Bovenstaand beschreven we de vragenlijstontwikkeling op hoofdlijnen. Een meer uitgebreid verslag van deze ontwikkeling staat in de uitgebreide methodologische verantwoording van het hele onderzoeksproject: *Methodiekomschrijving. Evaluatie interventies meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit*. (als afzonderlijke bijlage op te vragen bij Bureau Broekhuizen).

1.4 Veldwerk

De Bijtende Bende is dit jaar op verschillende plekken ingezet. Vragenlijsten zijn met name verkregen van de locaties Leudel en Heythuysen (21 mei) en Nederweert (26 mei).

De deelnemers aan het spel Bijtende Bende zijn aan het eind van de sessie gevraagd de vragenlijst in te vullen. Op één dag gebeurde dit door de aanwezige enquêteur. Op de andere dagen dat het spel is ingezet werd de enquête door een spelleider van Bijtende Bende onder de aandacht gebracht. Om aandacht te vragen voor de vragenlijst is een flyer met een QR-code ontwikkeld.

De online invulduur lag⁶ tussen de 1 minuut en 13 minuten en betrof gemiddeld 5 minuten.

1.5. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat nader in op de inhoud en het doel van de interventie. In hoofdstuk 3 beschrijven we wat voor type burger met de interventie bereikt is: achtergrondkenmerken, eerder meldgedrag en kennis van ondermijnende criminaliteit. Hoofdstuk 4 gaat in op de ontwikkeling van mechanismen die van invloed zijn op de meldingsbereidheid door deelname aan de Immersive Room Bijtende Bende. Hoofdstuk 5 beschrijft de ontwikkeling van de inschatting van de meldingsbereidheid door deelname de Immersive Room. In hoofdstuk 6 staan de lessen uit deze evaluatie over randvoorwaarden voor een goede interventie centraal. Hoofdstuk 7 bevat de conclusie van de evaluatie van de Immersive Room Bijtende Bende.

4. Zoals onderscheiden in het voorafgaande onderzoek.

5. Al zijn enkele kleine verbeteringen doorgevoerd. Zoals het aanduiden van vijf maanden als periode waarover men aan moet geven of men ondermijnende criminaliteit heeft gezien (zodat dit te vergelijken valt met de periode tussen de tweede meting en de interventie). En het toevoegen van het woord 'niet-anonieme' aan het woord 'melding' in de stelling die gaat over het terug horen van de overheid over een melding. Dit kan immers alleen maar plaatsvinden bij een niet-anonieme melding.

6. Drie outliers zijn buiten beschouwing gelaten (23, 52 en 127 minuten).

2 Inhoud van de interventie

In dit hoofdstuk beschrijven we kort de opzet en doelen van de interventie. Hiermee geven we antwoord op de eerste onderzoeksvragen:

1. Welk doel heeft de interventie?

2. Welk mechanisme wil de gemeente met de interventie in gang zetten om de meldingsbereidheid te vergroten?

In deze paragraaf lichten we de opzet van de VR sessie ondermijning toe (2.1). Vervolgens belichten we welke mechanismen die van invloed zijn op de meldingsbereidheid mogelijk door de interventie beïnvloed kunnen worden: op welke factoren richt de sessie zich? (2.2).

2.1 Opzet

De interventie richt zich op het verhogen van de meldingsbereidheid over drugslabs en bestaat uit een zogenaamde Immersive Room – een virtuele 3D omgeving – waarin deelnemers staan, zie onderstaande afbeeldingen. Zij kunnen virtueel dingen aanklikken, waardoor zij naar een volgende frame – scene - komen. De scene wordt begeleid met de tekst van een voice-over.

Voice over scene 1⁷

Het is zaterdagochtend kwart over negen als Dex de hond voor zijn vaste rondje wordt uitgelaten. Dit keer loopt alles net wat anders dan normaal. Een wit, wat aftands uitziend busje komt met hoge snelheid de straat ingereden en parkeert voor de garage van een buurman.

Twee onbekende mannen stappen het busje uit. Wat is hier aan de hand?

Freeze frame 1

- Aanklikbare clues met informatie gegeven door de voice-over.

1

Jerrycans in en uit de bus

Hmm wat gebeurt hier allemaal? De mannen zien er wat verdacht uit en dat busje staat raar geparkeerd zo dicht bij de garage. Alsof ze iets proberen te verbergen. Wat voor blauwe vaten worden daar ingeladen? Wat zou erin kunnen zitten?

2

Sterke anijsachtige geur

De hond is aan het snuffelen en ruikt iets vreemds. Wat is dit voor sterke geur? Connie ruikt het nu ook. Het komt haar niet echt bekend voor en ruikt anijsachtig. Zou het uit de garage komen?

3

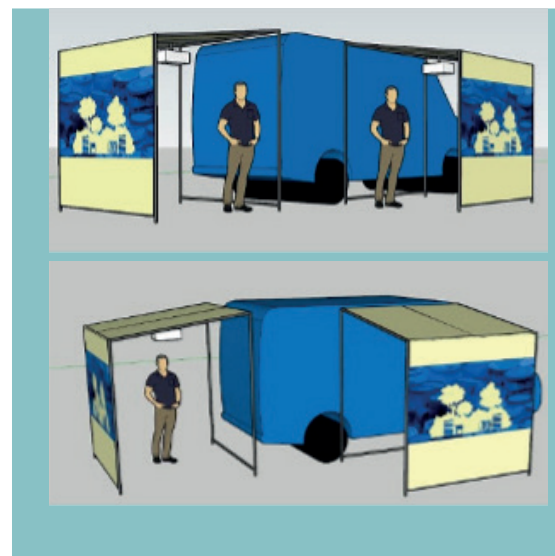
Iemand op de uitkijk

Deze man heeft wel erg warme kleding aan voor deze zomerse dag. Hij lijkt niet op te willen vallen met zijn zwarte lange broek, leren jack en zonnebril. Terwijl er van alles aan de zijkant van het busje gebeurt, houdt hij Connie en Dex goed in de gaten.

4

Camera

Hmm... een camera op deze plek? Waarom zou die er hangen? Hij kan alles rondom de garage goed in de gaten houden. Er staat vast iets kostbaars in die garage

7. De hier weergegeven inhoud van scènes en frames is door de interventie-eigenaar aangeleverd.

Voice over overgang scene 1 en 2

Connie heeft het gevoel dat het niet helemaal pluis is, wat daar bij de garage gebeurt. Ze besluit snel naar huis te gaan.

Eenmaal thuis vertelt ze haar man meteen over wat ze gezien heeft. Het busje met de verdachte mannen, de blauwe vaten en dan ook nog die vreemde geur... Henk stelt voor om op internet te kijken voor meer informatie. Connie is nog wat terughoudend... Is dat nou echt nodig?

Freeze frame 2

- Aanklikbare clues met informatie gegeven door de voice-over.

1

Telefoon van Henk - website

Henk zoekt op internet en vindt al snel informatie over drugslabs. Veel van wat Connie net heeft verteld komt overeen met wat er op deze website staat. Zou dat het echt zijn? Hier in deze buurt?

2

Website Meld Misdaad Anoniem

Connie stuit naast de website van de politie op de website van Meld Misdaad Anoniem. Via deze organisatie kan ze anoniem, telefonisch of online kosteloos een melding doen. Een laagdrempelige manier om te helpen bij het veiliger maken van de wijk. Omdat ze niet zeker weet wat er gaande is en de buurman misschien wel betrokken is, besluit ze hier te melden en belt.

3

Henk

Nu Henk en Connie meer informatie hebben verzameld stelt Henk voor om een melding te maken. Zelfs bij twijfel is het goed om toch actie te ondernemen, ieder klein stukje informatie kan bruikbaar zijn.

Voice over scene 3

Even geleden deed Connie de melding over het mogelijke drugslab. Ze was het alweer bijna vergeten, maar terwijl ze Dex uitlaat ziet ze dat er van alles gaande is bij de bewuste garage.

Freeze frame 3

- Aanklikbare clues met informatie gegeven door de voice-over.

1

Politieagent/auto

Na de melding van Connie is er actie ondernomen. Na het nodige onderzoek is de politie vandaag ter plaatse om de garage te ontruimen. Het pand wordt door de gemeente ook direct gesloten.

2

Afzetlint

Er bleek een drugslab in de garage te zitten. Met de hoeveelheid gevaarlijke stoffen die hier opgeslagen lag had bij een ontploffing de hele garage weggevaagd kunnen worden en hadden de huizen van naaste burens beschadigd kunnen raken of vlam kunnen vatten. Gelukkig liep het dit keer goed af... Om omstanders op veilige afstand te houden heeft de politie de omgeving van de garage afgezet.

3

Vaten/buizen/slangen op straat

Een drugslab staat vol met allerlei apparatuur: vaten, buizen, slangen. De vaten zijn gevuld met giftige stoffen. Deze moeten onderzocht worden en zorgvuldig gescheiden. Gelukkig is dit drugsafval niet gedumpt in de natuur maar worden alle spullen naar de juiste plek gebracht om veilig opgeruimd te worden.

Tekst in beeld na afloop van de scènes

Zie jij zoiets in je omgeving gebeuren? Meld het dan! Bij de politie via 0900-8844 of via www.politie.nl. Wil je anoniem blijven? Meld dan bij Meld Misdaad Anoniem door kosteloos te bellen met: 0800-7000 of via www.meldmisdaadanoniem.nl.

2.2 Mechanismen

De Immersive Room Bijtende Bende belicht verschillende mechanismen die bij kunnen dragen aan een hogere meldingsbereidheid van drugslabs.

1 Perceptie van de ernst van de problematiek

Op de ernst van de problematiek richt de interventie zich met name in frame 3. Daar wordt benoemd dat het om giftige stoffen gaat, dat er ontploffingsgevaar is, dus een gevaar voor burens (clue 2) en voor de natuur – drugsafvaldumping (clue 3).

2 Kennis van signalen en zekerheid over bewijs

De interventie richt zich op de kennis van signalen. Deelnemers krijgen in het eerste scene en frame te horen wat mogelijke signalen zijn van een drugslab: verdachte mannen, een wit aftands busje, busje dat dicht tegen garage aan geparkeerd staat, een anijsgeur, blauwe vaten en een camera aan het pand. Hierbij wordt ook aandacht geschonken aan de (eerdere) bevinding dat sommige burgers niet melden omdat ze teveel twijfelen of hetgeen ze gezien hebben echt te maken heeft met (drugs)criminaliteit. In frame 2 (clue 3) komt aan de orde dat het bij twijfel belangrijk is om te bellen. Frame 3 (clue 1) laat vervolgens zien dat politie eerst 'het nodige onderzoek' doet voordat ze er werkelijk op af gaan.

3 Kennis over en geloven in anoniem melden

De interventie laat de deelnemer in frame 2 (clue 2) kennismaken met verschillende mogelijkheden om te melden: de website van de politie en het telefonisch of online melden bij Meld Misdaad Anoniem. Tot slot wordt na afloop van frame 3 nogmaals benoemd en getoond wat de meldmogelijkheden zijn. Hiermee richt de interventie zich op kennis over anoniem melden. Er wordt geen nadrukkelijke aandacht besteed in de interventie dat een anonieme melding ook echt anoniem is (een punt waar burgers wel eens aan twijfelen).

4 Het vertrouwen in het optreden van de overheid

Het verbeteren van het vertrouwen in het optreden van de overheid – dat ze een melding serieus nemen en dat ze ook echt iets tegen dergelijke criminaliteit (kunnen) doen- komt ook aan de orde in de Immersive Room van de Bijtende Bende. De interventie laat in frame 3 (clue 1) zien dat de anonieme melding van de burgers is opgepakt en dat dit resultaat heeft. Het drugslab wordt ontmanteld door de politie en het pand gesloten door de gemeente.

3 Bereik van de interventie

In dit hoofdstuk beschrijven we de kenmerken van de respondenten van de enquête. Wat zijn de achtergrondkenmerken (3.1), hoe is hun eerdere meldgedrag (3.2) en welke kennis hebben zij reeds over ondermijnende criminaliteit (3.3)?

Omdat de respons bij deze interventie niet 100% is (zoals bij bijvoorbeeld de Veiligheidsdag Woensdrecht wel het geval was⁸) kan het hieronder geschetste beeld van de onderzoeksgroep slechts als indicatie gezien worden van de kenmerken van alle burgers die met deze interventie bereikt zijn⁹.

3.1 Kenmerken onderzoeksgroep

Van de deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende hebben er 32 de vragenlijst voor het onderzoek ingevuld¹⁰. Deze 32 respondenten hebben aan Bijtende Bende deelgenomen in Leudel (9), Nederweert (13), Heythuysen (8) en locatie onbekend (2).

Van 25 van de 32 respondenten is de leeftijd bekend. De leeftijd van deze deelnemers varieerde van 13 tot 80 jaar met een gemiddelde leeftijd van 51 jaar. De verdeling over leeftijdscategorieën staat weergegeven in tabel 3.1. De gemiddelde leeftijd van de onderzoeksgroep is relatief hoog. Slechts één respondent was 21 jaar of jonger.

Leeftijd	Aantal	Percentage
21 of jonger	1	4
22 tot 45 jaar	9	36
46-65 jaar	8	32
Ouder dan 65 jaar	7	38
<i>Totaal</i>	25	100

Tabel 3.1 Verdeling over leeftijdscategorieën¹¹ (N=25)

De onderzoeksgroep bevat vrijwel evenveel mannen (46%) als vrouwen (53%).

De verdeling over verschillende vormen opleidingsniveaus staat weergegeven in tabel 3.2.¹² Het opleidingsniveau blijkt aan de ene kant divers, zo zijn er respondenten met vrijwel geen opleiding en respondenten met een hoge opleiding. Aan de andere kant valt op dat een relatief hoog aandeel hoog opgeleid is (12 van de 27 respondenten).

	Aantal	Percentage
Geen opleiding alleen basisonderwijs	7	26
Havo, vwo, gymnasium, HBS	2	7
MBO, BOL, BBL	6	22
Propedeuse kandidaats, bachelor, HBO, WO doctoraal master	12	44
<i>Totaal</i>	27	100

Tabel 3.2 Verdeling over opleidingsniveaus (N=27)

Respondenten zijn gevraagd naar hun eigen drugsgebruik in het afgelopen jaar¹³. Het merendeel van de respondenten (25) geeft aan in het laatste jaar geen drugs gebruikt te hebben. Drie respondenten hebben dit wel: twee cocaïne, amfetamine en/of XTC en één softdrugs, zoals hasj en wiet.

8. <https://www.bureaubroekhuizen.nl/downloads/meldingsbereidheid-woensdrecht-20012020-v1.pdf>

9. Het is een steekproef van het bereik, waarbij het niet valt te zeggen of er sprake is van een selecte non-respons was (dat personen met bepaalde achtergrondkenmerken vaker of juist minder vaak aan het onderzoek wilden deelnemen). Dit zou betekenen dat de kenmerken van de onderzoeksgroep mogelijk verschillen van die van de groep die met de interventie bereikt is; dat de onderzoeksgroep niet representatief is voor de deelnemerspopulatie.

10. We hebben niet voor alle 32 respondenten kennis over alle achtergrondkenmerken beschikbaar. Deze vragen zijn soms overgeslagen, soms gaf men aan geen antwoord te willen geven. In de kop van de tabellen (N=...) of in de tekst geven we aan over hoeveel respondenten we informatie hebben.

11. Conform de CBS-indeling

12. Dit opleidingsniveau is gebaseerd op het antwoord op twee vragen: naar de huidige opleiding en de hoogst afgeronde opleiding.

3.2 Meldgedrag

3.2.1 Eerder meldgedrag

Aan de deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende is gevraagd of ze in de afgelopen vijf maanden¹⁴ één of meerdere vormen van ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen. Dit bleek bij 17 van de 32 respondenten het geval te zijn. Tijdens een gesprekje van een deelnemer met de ter plaatse aanwezig zijnde onderzoeker kwam hier een expliciet voorbeeld van naar voren:

“Ik wilde mijn schuur verhuren aan iemand. We hadden afgesproken en diegene die kwam bij mijn schuur kijken. Op het moment dat we ernaartoe liepen liet hij wat vallen over plantjes. Toen heb ik gezegd; ho ho, niet bij mij!”

Deelnemers die ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen is vervolgens gevraagd of ze hiervan melding hebben gemaakt bij een instantie, zoals de politie, gemeente of Meld Misdaad Anoniem. Van de 17 respondenten die ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen, hebben er 14 van één of meerdere waarnemingen melding gemaakt. Hiernaast hebben echter 7 van deze 14 respondenten tenminste één waarneming niet gemeld¹⁵. Respondenten blijken verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit wel eens gemeld te hebben¹⁶. Zij hebben het meest een melding gemaakt van het verkopen van harddrugs, gevolgd door hennepsteelt en het dumpen van drugsafval (zie tabel 3.4).

	Aantal
Het verkopen van harddrugs (zoals XTC, cocaïne, heroïne en LSD)	9
Hennepsteelt	7
Het dumpen van drugsafval	7
Witwassen	5
Illegale prostitutie	4
Illegale bewoning	4
Het maken van harddrugs	2
Illegaal gokken	1

Tabel 3.4 Overzicht gemelde criminaliteitsvormen (N=14)

Er zijn geen verschillen in eerder meldgedrag tussen respondenten met verschillende achtergrondkenmerken: leeftijd, sekse, opleidingsniveau, drugsgebruik.

3.2.2 Redenen om niet te melden

Zoals hiervoor gesteld, zijn er zeven respondenten die tenminste één vorm van criminaliteit bij een instantie gemeld hebben. Zij geven hier een gevarieerd palet aan redenen voor, zie tabel 3.5. Indien we deze redenen categoriseren, dan valt te zien dat:

Vier respondenten (onder andere) een reden op het gebied van onzekerheid over melding geven, zoals te weinig bewijs, het niet zeker genoeg weten, bang iemand vals te beschuldigen.

Drie respondenten voor het niet melden (onder andere) redenen rondom het meldproces benoemen: het kost teveel tijd/moeite, de politie/gemeente doet toch niets met mijn melding en angst voor wraak n.a.v. de melding.

Twee respondenten (onder andere) aangeven niet te melden omdat zij drugscriminaliteit niet ernstig vinden (ik vind het niet zo erg, ik heb er zelf geen last van).

13. Wij vroegen hen naar het gebruik van softdrugs (zoals hasj en wiet), cocaïne, amfetamine en/of XTC, heroïne of 'anders, namelijk...'

14. Er is gekozen voor een periode van vijf maanden om een vergelijking mogelijk te maken met de lange termijnmeting van het effect van deze interventie – vijf maanden na deelname aan de interventie.

15. Dit telt niet op tot de hiervoor benoemde 17 respondenten die wel eens een vorm van ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen. Dit komt doordat respondenten soms meerdere vormen hebben waargenomen en dat het vervolgens verschilt of ze deze waarnemingen allemaal hebben gemeld, een deel hiervan of geen enkele melding gedaan hebben. Er blijken drie respondenten te zijn die geen enkele waarneming gemeld hebben.

16. We vroegen specifiek naar de volgende vormen: hennepsteelt, het maken van harddrugs, het verkopen van harddrugs, illegale prostitutie, het dumpen van drugsafval, illegale bewoning, vuurwapenbezit, illegaal gokken en witwassen.

	Aantal
Ik had (te) weinig bewijs	2
Ik wist het niet zeker genoeg	1
De politie/gemeente doet toch niets met mijn melding	1
Ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	1
Ik ben bang voor wraak	1
Melden kost veel tijd/moeite	1
Ik vind het niet zo erg	1
Ik heb er zelf geen last van	1

Tabel 3.5 Redenen om waargenomen criminaliteit niet te melden¹⁷ (N=7)

Verschillende redenen om niet te melden komen bijeen in het relaas van een bezoeker aan de onderzoeker ter plaatse: *“Ik zou niet meer melden, dat heb ik één keer gedaan en toen werd er niets mee gedaan. Ook ben ik bang dat er dan wraak komt als ze er achter komen dat ik heb gebeld. Verder hebben wij ook geen eigen bureau meer hè...”*

3.3 Eerdere kennis over drugscriminaliteit

Veel van de deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende blijken voorafgaand aan deze interventie al (redelijk) veel kennis over drugscriminaliteit te hebben: 17 redelijk veel kennis en 5 heel veel kennis. Zie figuur 3.6.

Figuur 3.6 Kennis over drugscriminaliteit, voorafgaand aan de interventie

3.4 Samenvattend: onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep van deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende bestaat, uitgezonderd één persoon, uit burgers die 22 jaar of ouder zijn – en lijkt dus vrijwel geen jongeren bereikt te hebben. Het opleidingsniveau is divers, maar hoger opgeleiden zijn wel oververtegenwoordigd. Van de 32 respondenten hebben er 17 wel eens een vorm van ondermijnende criminaliteit waargenomen en 14 hebben van één of meer waarnemingen een melding gedaan. Veel van de deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende blijken voorafgaand aan deze interventie al (redelijk) veel kennis over ondermijnende criminaliteit te hebben.

17. De aantallen tellen op tot boven het totale aantal respondenten, omdat respondenten meerdere antwoorden mochten geven.

4 Ontwikkeling mechanismen meldingsbereidheid

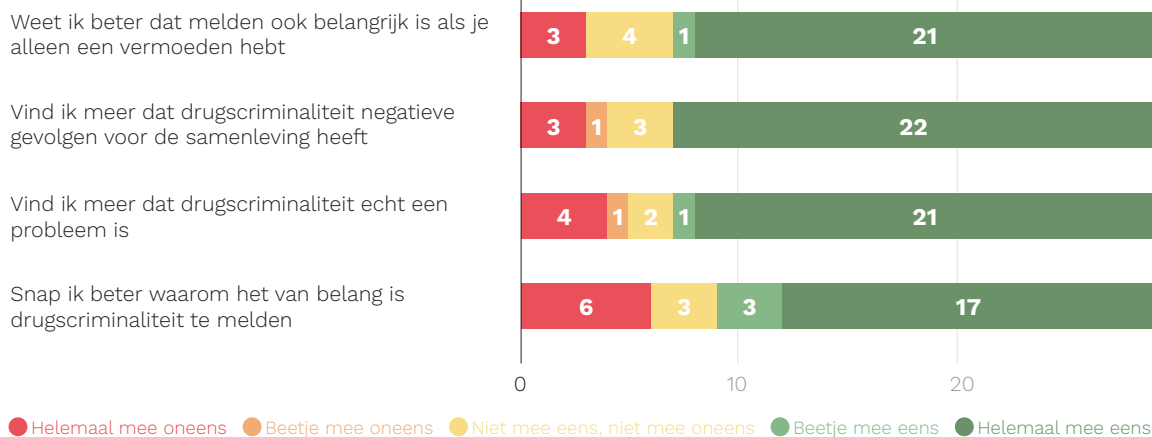
In het eerdere onderzoek onderscheidde we verschillende factoren die van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burgers. In dit hoofdstuk bespreken we in hoeverre deelname aan de Immersive Room Bijtende Bende bijgedragen aan een ontwikkeling van deze factoren. Hiermee beantwoorden we de onderzoeksvraag in hoeverre de verschillende mechanismen die een rol spelen in de meldingsbereidheid ontwikkelen door deelname aan de Immersive Room.

4.1 Bewustzijn

Figuur 4.1 laat zien dat het merendeel van de deelnemers door deelname aan de Immersive Room Bijtende Bende zich meer bewust is geworden van de ernst van drugscriminaliteit en het belang dergelijke criminaliteit te melden.

Aangaande het melden laten de resultaten zien dat 20 van de 29 respondenten stellen dat ze na het bijwonen van de sessie beter snappen waarom de overheid graag wil dat 'je melding maakt' van drugscriminaliteit¹⁸ en 22 dat melden ook belangrijk is als je alleen een vermoeden of onderbuikgevoel hebt.

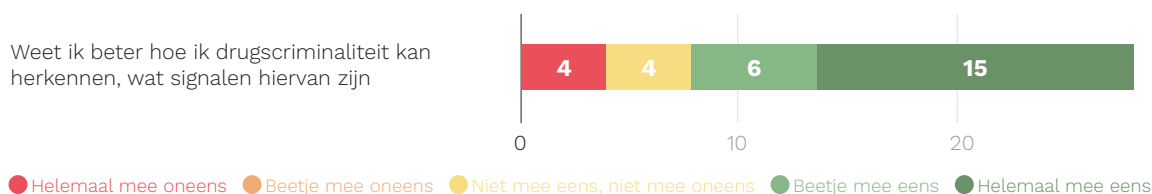
Aangaande bewustzijn over de ernst van drugscriminaliteit is te zien dat 22 respondenten aangeven dat ze door de Bijtende Bende meer vinden dat drugscriminaliteit echt een probleem is. En eveneens 22 respondenten vinden nu meer dat drugscriminaliteit negatieve gevolgen voor de samenleving heeft.

Figuur 4.1 Ontwikkeling bewustzijn ernst en belang melden door deelname Bijtende Bende (N=29)

4.2 Kennis signalen

Figuur 4.2 geeft weer dat 21 van de 29 deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende door hun deelname beter weten hoe drugscriminaliteit te herkennen is, wat hiervan signalen zijn.

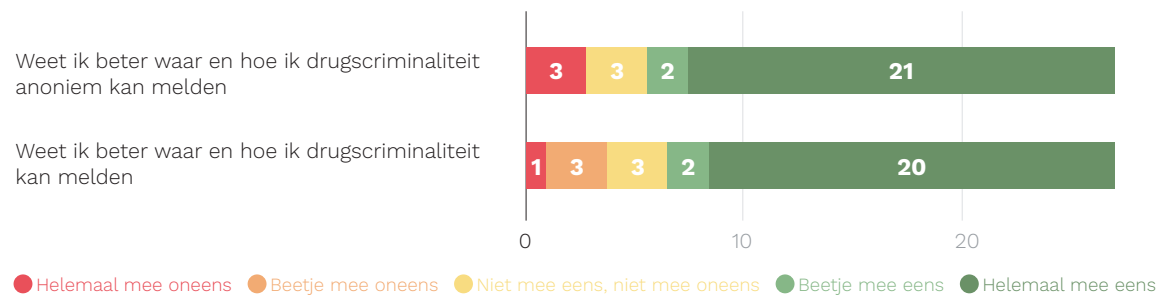

Figuur 4.2 Ontwikkeling kennis signalen door deelname Bijtende Bende (N=29)

¹⁸. We tellen elke keer de antwoorden 'beetje mee eens' en 'helemaal mee eens' bij elkaar op.

4.3 Kennis over (anoniem) melden

Uit figuur 4.3 blijkt dat 23 van de 29 respondenten door het bijwonen van Immersive Room Bijtende Bende beter weten waar en hoe ze drugscriminaliteit kunnen melden en 22 waar ze dit anoniem kunnen doen.

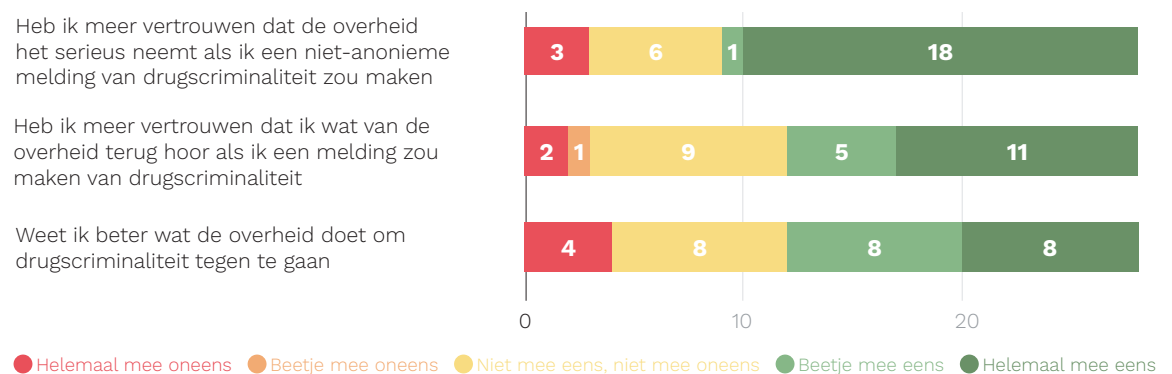
Figuur 4.3 Ontwikkeling (anoniem) melden door deelname Bijtende Bende (N=29)

4.4 Vertrouwen in rol overheid

Tot slot kijken we naar het vertrouwen in de overheid als het gaat om de aanpak van drugscriminaliteit en het omgaan met een melding van drugscriminaliteit. Figuur 4.4 toont de bevindingen. Wederom is het beeld positief: 19 van de 28 respondenten hebben door de deelname aan de Immersive Room Bijtende Bende meer vertrouwen dat de overheid het serieus neemt als hij/zij een melding van drugscriminaliteit zou maken, 16 hebben meer vertrouwen dat ze wat van de overheid terug zouden horen op een melding. Hiernaast stellen 16 respondenten dat ze nu beter weten wat de overheid doet om drugscriminaliteit tegen te gaan.

Hoewel het merendeel van de respondenten op deze factor een positieve ontwikkeling doormaakt, is de ontwikkeling wel iets beperkter dan bij de eerder beschreven factoren die een rol spelen bij de meldingsbereidheid - waar er bij 20 tot 21 respondenten een positieve ontwikkeling waar te nemen is. Een constatering die we ook al bij eerder geëvalueerde interventies gericht op meldingsbereidheid (hennepcontainer, Xtacy-geur en Escaperoom Eenheid 75) deden²⁰.

In verhouding tot deze eerdere interventies heeft de interventie van de Bijtende Bende zich explicieter op het vertrouwen in de rol van de overheid in het tegengaan van drugscriminaliteit gericht. De interventie laat in een 'frame' namelijk zien dat de anonieme melding van de burgers is opgepakt en dat dit resultaat heeft. Het drugslab wordt ontmanteld door de politie en het pand gesloten door de gemeente. Dat dit desondanks niet bij alle deelnemers tot een sterke positieve ontwikkeling leidt, kan komen doordat er meer dan dit frame nodig is (en dan één interventie) om het vertrouwen in de rol van de overheid in het tegengaan bij drugscriminaliteit te verbeteren. Het kan ook zo zijn dat respondenten al veel vertrouwen in de rol van de overheid hadden – waardoor een positieve ontwikkeling niet meer mogelijk was. Op basis van het huidige onderzoek is het niet te bepalen wat de oorzaak van de minder positieve ontwikkeling in dit mechanisme is.

Figuur 4.4 Ontwikkeling vertrouwen overheid door deelname Bijtende Bende, (N=28)

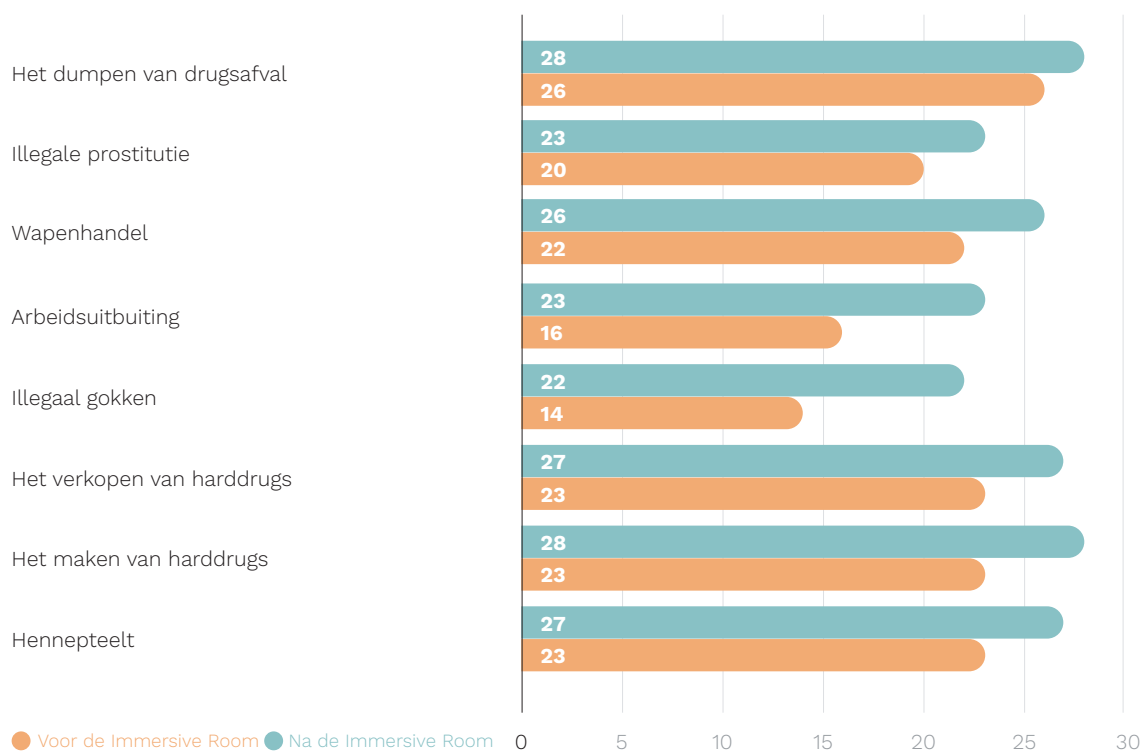
²⁰ Zie: <https://www.bureaubroekhuizen.nl/downloads/meldingsbereidheid-tussenrapportage-20012020-v1.pdf>

5 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid

In het vorige hoofdstuk beschreven we de ontwikkeling van de factoren die de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit kunnen beïnvloeden door deelname aan de Immersive Room Bijtende Bende. In dit hoofdstuk gaan we in op de ontwikkeling van de inschatting van meldingsbereidheid door deze deelname. Hiermee geven we antwoord op de onderzoeksvraag: Leidt de interventie tot een hogere meldingsbereidheid? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?

5.1 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid

We vroegen de respondenten om voor acht verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit of aan ondermijnende criminaliteit gerelateerde criminaliteit aan te geven of ze dit voor deelname aan de Immersive Room gemeld zouden hebben²¹ en of ze hiervan na deelname melding zouden maken²². Figuur 5.1 laat hiervan de resultaten zien²³.

Figuur 5.1 Ontwikkeling meldingsbereidheid (N=30)
Meldingsbereidheid betreft de categorieën waarschijnlijk wel en zeker wel melden.

Uit deze figuur komt een positieve ontwikkeling naar voren van de inschatting van meldingsbereidheid. De ontwikkeling is relatief het grootst bij ondermijnende criminaliteit waar de meldingsbereidheid voor de sessie relatief iets lager was, namelijk bij arbeidsuitbuiting en illegaal gokken. In bijlage 1 staan alle cijfermatige gegevens onderliggend aan figuur 5.1 weergegeven.

Bovenstaande analyse focust op het aandeel respondenten dat waarschijnlijk of zeker gaat melden en de ontwikkeling van het totaal van hen. In die analyse komen kleinere ontwikkelingen niet in zicht, bijvoorbeeld van iemand die eerst 'zeker niet' zou melden, maar nu 'waarschijnlijk niet' of van 'waarschijnlijk wel' naar 'zeker wel'. Om ook hier inzicht in te geven voerden wij een extra analyse uit.

21. 'Stel dat u de volgende soorten criminaliteit in uw buurt ziet. Zou u *voor vandaag* hiervan melding hebben gemaakt?' Antwoordmogelijkheden: zeker wel, waarschijnlijk wel, waarschijnlijk niet, zeker niet.

22. 'We hebben u net gevraagd of u voor vandaag melding zou hebben gemaakt van criminaliteit. We willen nu graag weten hoe dat nu is, dus nadat u de sessie 'Daar zit een Luchtje aan' bezocht heeft. Zou u *nu, na vandaag* melding maken als u de volgende soorten criminaliteit in uw buurt zou zien?' Antwoordmogelijkheden: zeker wel, waarschijnlijk wel, waarschijnlijk niet, zeker niet.

23. Hiervoor voegen we de categorieën waarschijnlijk wel en zeker wel bij elkaar.

Hieruit blijkt dat per onderscheiden criminaliteitsfenomeen tussen de zes personen (dumpen drugsafval) en tien personen (verkopen harddrugs en arbeidsuitbuiting) een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt (één of meer categorieën positiever). Bij enkele criminaliteitsvormen is er één respondent die juist een negatieve ontwikkeling laten zien in de bereidheid tot melden.

Ontwikkeling	Positief	Gelijk	Negatief
Hennepsteelt	6	23	1
Maken harddrugs	7	22	0
Verkopen harddrugs	10	18	1
Illegaal gokken	9	20	0
Arbidsuitbuiting	10	20	0
Wapenhandel	7	22	1
Illegale prostitutie	8	21	1
Dumpen drugsafval	6	24	0

Tabel 5.2 Ontwikkeling meldingsbereidheid, aantallen (N=29-30)

Tabel 5.3 laat vervolgens zien wat de ontwikkeling van meldingsbereidheid is van respondenten die nog 'groeipotentieel' hebben. Het gaat om respondenten die voor deelname aan de Bijtende Bende nog niet aangeven 'zeker wel' het criminaliteitsfenomeen te gaan melden. Grosso modo lijken er ongeveer evenveel respondenten een positieve ontwikkeling in bereidheid tot melden door te maken als geen ontwikkeling. Uitzondering vormt het verkopen van harddrugs waar er bij tien respondenten een positieve ontwikkeling is en bij vier geen ontwikkeling.

Ontwikkeling	Positief	Gelijk	Negatief
Hennepsteelt	5	8	0
Maken harddrugs	7	5	0
Verkopen harddrugs	10	4	1
Illegaal gokken	9	14	0
Arbidsuitbuiting	10	10	0
Wapenhandel	7	8	0
Illegale prostitutie	8	11	1
Dumpen drugsafval	6	4	0

Tabel 5.3 Ontwikkeling meldingsbereidheid van deelnemers met groeipotentieel, aantallen (N=10-23)

5.2 Verschillen naar achtergrondkenmerken

Vrouwelijke respondenten hebben vaker een positieve ontwikkeling in meldingsbereidheid meegemaakt dan mannen, zie tabel 5.4. Zo zijn zes vrouwen meer bereid geworden tot het melden van hennepsteelt tegen geen enkele man. En zeven vrouwen zijn meer bereid geworden tot het melden van illegaal gokken tegen een man.

Nadere analyse wijst uit dat dit met name komt doordat mannen al meer meldingsbereid waren voor deelname aan de Immersive Room Bijtende Bende. Zo waren 10 van de 13 mannen al voor deelname 'zeker wel' van plan om hennepsteelt te melden, waardoor er geen winst meer te behalen viel.

Ontwikkeling		Positief	Gelijk	Negatief
Hennepteelt*	Vrouw	6	9	0
	Man	0	12	1
Maken harddrugs*	Vrouw	7	8	0
	Man	0	12	0
Verkopen harddrugs	Vrouw	8	7	0
	Man	2	9	1
Illegaal gokken*	Vrouw	7	8	0
	Man	1	11	0
Arbeidsuitbuiting+	Vrouw	7	8	0
	Man	2	11	0
Wapenhandel	Vrouw	5	9	1
	Man	2	11	0
Illegale prostitutie	Vrouw	3	11	1
	Man	4	9	0
Dumpen drugsafval+	Vrouw	5	10	0
	Man	1	12	0

Tabel 5.2 Ontwikkeling meldingsbereidheid, aantallen (N=29-30)

* p<.05 + p<.10

6 Lessen over belangrijke randvoorwaarden

In dit hoofdstuk bespreken we lessen uit de evaluatie van de Immersive Room Bijtende Bende aangaande randvoorwaarden voor een succesvolle interventie ter verhoging van de meldingsbereidheid. We gaan in op wat er goed werkte (6.1), wat aandachtspunten zijn (6.2) en destilleren in paragraaf 6.3 een antwoord op de laatste onderzoeksvraag: ‘Welke randvoorwaarden blijken uit het onderzoek van belang voor het succesvol inzetten van de interventie?’.

6.1 Wat werkt er goed?

We vroegen de respondenten om voor acht verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit of aan ondermijnende criminaliteit gerelateerde criminaliteit aan te geven of ze dit voor deelname aan de Immersive Room gemeld zouden hebben²¹ en of ze hiervan na deelname melding zouden maken²². Figuur 5.1 laat hiervan de resultaten zien²³.

De interventie Immersive Room Bijtende Bende stipt alle mechanismen aan waarvan uit eerder onderzoek is gebleken dat ze relevant zijn voor de mate van meldingsbereidheid van een persoon: perceptie van de ernst van de problematiek, kennis van signalen en de mate van zekerheid en bewijs over daderschap, kennis over en geloven in anoniem melden en het vertrouwen in de rol van de overheid.

Bij alle mechanismen is er dan ook bij het merendeel van de respondenten een positieve ontwikkeling te constateren. De ontwikkeling is relatief beperkt bij het vertrouwen in de rol van de overheid in het tegengaan van drugscriminaliteit. Dit heeft mogelijk meer nodig dan een eenmalige korte interventie. Bij de andere eenmalige interventies (zoals de hennepcontainer en Escaperoom) zagen we hier immers ook een relatief kleine positieve ontwikkeling.

Positief om deelnemers te werven is verder de aankleding van de interventie Immersive Room Bijtende Bende, zo laat de observatie zien op de veldwerkdag. De blauwe vaten met rook en de banner met groot Bijtende Bende erop kunnen goed de aandacht trekken van voorbijgangers.

Het heeft meerwaarde – blijkt uit de observaties – als buiten de interventiebegeleiders ook personen van de gemeente en politie aanwezig zijn. Zij kunnen net wat meer informatie verstrekken over drugscriminaliteit en het melden ervan. Het kan burgers ook de mogelijkheid bieden om signalen direct door te geven.

Hiernaast werkt het beste om voorbijgangers actief aan te spreken. Observatie op de markt bij Heythuysen liet zien dat de houding van de mensen die langskwamen open was, maar wel afwachtend.

6.2 Wat zijn aandachtspunten?

Een aandachtspunt betreft de keuze voor de locatie van de interventie. Deze blijkt – niet verrassend – bepalend te zijn voor het bereik van de interventie. Zo komen er op de markt in Heythuysen en Nederweert (relatief) weinig jongeren. Jongeren hebben dan ook vrijwel niet aan de Immersive Room Bijtende Bende deelgenomen. Het is van belang van tevoren de doelgroep van de interventie te bepalen, van welke burgers wil men de meldingsbereidheid vergroten, en daar de locatie van de interventie op af te stemmen. Bij jongeren als doelgroep is het denkbaar de Immersive Room bij een middelbare of hogeschool of een universiteit te plaatsen.

De observatie laat zien dat het aantal personen dat per dag bereikt kan worden redelijk beperkt is, gezien de doorlooptijd en het aantal mensen dat de interventie tegelijkertijd kan doen²⁴. Verken de mogelijkheden om meer personen tegelijkertijd de interventie te laten doorlopen, bijvoorbeeld door een scherm links en rechts.

Tot slot twee kleine technische aandachtspunten. Ten eerste dat het soms moeilijk is de knoppen te vinden door de lichtinval. Ten tweede dat de stukken waar je op kan klikken voor het gemak iets groter zouden mogen zijn.

6.3 Randvoorwaarden

Uit deze evaluatie kwamen drie randvoorwaarden naar voren voor het inzetten van interventies ter verhoging van de meldingsbereidheid:

Een goede match tussen de locatie van de interventie en de doelgroep.

De aanwezigheid van (veiligheids)partners, zoals politie en gemeente.

Het gemak van het doorlopen van de interventie (bij de Immersive Room: het goed kunnen gebruiken van de knoppen en de stukken waarop je moet klikken).

24. Hetgeen ook door Coronamaatregelen beperkt is.

7 Conclusie

Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland wil de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit vergroten. Om meer inzicht te krijgen in de mate van meldingsbereidheid en in meldmotieven liet Taskforce-RIEC in 2018 een pilotonderzoek in drie buurten uitvoeren. De bevindingen uit dit verkennende onderzoek (Broekhuizen e.a. 2018)²⁵ worden in 2019-2022 omgezet in interventies die tot doel hebben de meldingsbereidheid van ondermijning te vergroten. Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies is gevraagd deze interventies te evalueren en heeft hierbij Mehlbaum Onderzoek betrokken. Het huidige rapport betreft de evaluatie van de Immersive Room Bijtende Bende. In dit afsluitende hoofdstuk vatten we de bevindingen van de evaluatie aan de hand van de geformuleerde onderzoeksvragen concluderend samen.

7.1 Doel interventie

De Immersive Room Bijtende Bede is een virtuele 3D omgeving – waarin deelnemers staan. Zij kunnen virtueel dingen aanklikken, waardoor zij naar een volgende frame – scene – komen. De scene wordt begeleid met de tekst van een voice-over. Er zijn drie frames.

De Immersive Room Bijtende Bende heeft tot doel dat burgers meer kennis krijgen over signalen van drugscriminaliteit (specifiek drugslabs), zich meer bewust worden van de ernst van de drugscriminaliteit en het belang (ook vermoedens hiervan) te melden. Ook richt de interventie zich op kennis over meldmogelijkheden van drugscriminaliteit en het vertrouwen in de rol van de overheid in het tegengaan hiervan.

7.2 Bereik interventie

De onderzoeksgroep bestaat uit 32 deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende. De leeftijd van de deelnemers ligt tussen de 13 en 80 jaar en het opleidingsniveau van deze deelnemers was relatief hoog (vaak HBO of WO). De onderzoeksgroep bevat vrijwel evenveel mannen (46%) als vrouwen (53%). Drie respondenten hebben in het afgelopen jaar drugs gebruikt.

Van de 32 respondenten hebben er 17 wel eens een vorm van ondermijnende criminaliteit²⁶ waargenomen in de afgelopen vijf maanden. En van hen hebben 14 een melding van één of meer van deze waarnemingen gedaan. Tegelijkertijd zijn er ook zeven respondenten die één of meer waarnemingen van ondermijnende criminaliteit niet gemeld hebben. Zij geven hiervoor diverse redenen: onvoldoende zekerheid over de waarneming (en daarmee over de melding), twijfels over het meldproces (duur te lang, doen er niets mee, bang voor wraak na de melding) en drugscriminaliteit niet erg vinden (vind ik niet zo erg, zelf geen last van).

Tot slot blijken veel van de deelnemers aan de Immersive Room Bijtende Bende voorafgaand aan deze interventie al (redelijk) veel kennis over drugscriminaliteit te hebben: 17 redelijk veel kennis en 5 heel veel kennis (van de 30 respondenten).

7.3 Ontwikkeling mechanismen

In het eerdere onderzoek onderscheidden we verschillende factoren die van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burgers. In dit onderzoek gingen we na in hoeverre het deelnemen aan de Immersive Room Bijtende Bende heeft bijgedragen aan een ontwikkeling van deze factoren.

De sterkste positieve ontwikkeling zagen we bij het bewustzijn over de ernst en het belang van melden van drugscriminaliteit en kennis over (anoniem) melden. Een fractie kleinere positieve ontwikkeling namen we waar bij kennis over signalen van ondermijnende criminaliteit. Hiernaast is bij een redelijk deel van de respondenten meer vertrouwen gekomen over de rol van de overheid bij het tegengaan van drugscriminaliteit. Hoewel ook hier de bevindingen positief zijn, is de ontwikkeling van dit mechanisme wel wat kleiner dan bij de andere – hiervoor besproken – mechanismen. Dit

25. Zie: <https://www.bureaubroekhuizen.nl/publicaties/detail/ondermijnende-criminaliteit-en-de-meldingsbereidheid-van-burgers>

26. We onderscheiden: het maken van harddrugs, het verkopen van harddrugs, hennepsteelt, het dumpen van drugsafval, witwassen, illegale prostitutie, illegale bewoning, het maken van harddrugs en illegaal gokken.

hebben we in evaluaties van andere interventies (zoals de hennepcontainer en de Xtacy-geur) ook waargenomen. In verhouding tot die eerdere interventies heeft de Bijtende Bende zich explicieter op het vertrouwen in de rol van de overheid in het tegengaan van drugscriminaliteit gericht. De interventie laat in een 'frame' namelijk zien dat de anonieme melding van de burgers is opgepakt en dat dit resultaat heeft. Het drugslab wordt ontmanteld door de politie en het pand gesloten door de gemeente. Dat dit desondanks niet bij alle deelnemers tot een sterke positieve ontwikkeling leidt, kan komen doordat er meer dan dit frame nodig is (en dan één interventie) om het vertrouwen in de rol van de overheid in het tegengaan bij drugscriminaliteit te verbeteren.

7.4 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid (korte termijn)

Het onderzoek laat een licht positieve ontwikkeling zien van de inschatting van meldingsbereidheid. De ontwikkeling is relatief het grootst bij ondermijnende criminaliteit waar de meldingsbereidheid voor de Immersive Room relatief iets lager was, namelijk bij arbeidsuitbuiting en illegaal gokken.

De mogelijkheid voor een verbetering van de inschatting van meldingsbereidheid is voor bijvoorbeeld het dumpen van drugsafval maar beperkt (aangezien 26 van de 30 respondenten voorafgaand al bereid waren te melden).

Inzoomende op kleinere ontwikkelingen in de inschatting van meldingsbereidheid (bijvoorbeeld van 'waarschijnlijk wel' naar 'zeker wel' melden) zien we dat deelname aan de Immersive Room een positief effect heeft bij tussen de 6 van 30 respondenten (hennepsteelt en dumpen drugsafval) en 10 van de 30 respondenten (verkopen harddrugs en arbeidsuitbuiting). Rond de helft van de deelnemers waar nog verbetering mogelijk was (die nog niet zeer meldingsbereid waren) maakt een verbetering van de bereidheid tot het melden van ondermijnende criminaliteit door.

Het is tot slot interessant om op te merken dat hoewel de interventie zich op één specifieke vorm van ondermijnende criminaliteit richt – drugslabs – de positieve ontwikkeling van de meldingsbereidheid voorbij deze criminaliteitsvorm gaat. Met een dergelijke interventie blijkt de meldingsbereidheid van verschillende vormen van criminaliteit te verbeteren.

7.5 Randvoorwaarden

Uit deze evaluatie kwamen drie randvoorwaarden naar voren voor het inzetten van interventies ter verhoging van de meldingsbereidheid:

Een goede match tussen de locatie van de interventie en de doelgroep.

De aanwezigheid van (veiligheids)partners, zoals politie en gemeente.

Het gemak van het doorlopen van de interventie (bij de Immersive Room: het goed kunnen gebruiken van de knoppen en de stukken waarop je moet klikken).

7.6 Tot slot

De interventie Immersive Room Bijtende Bende heeft – zoals beoogd – bij het gros van de deelnemers de mechanismen in gang gezet die bijdragen aan een grotere meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit. Deze verbetering is ook terug te zien in de toegenomen eigen inschatting van meldingsbereidheid. Rond een derde van de deelnemers is na de Immersive Room meer bereid om melding te maken van een vorm van ondermijnende criminaliteit dan voor deze deelname. Zij komen bovenop de ongeveer een derde die al voorafgaand aan de Immersive Room zeer meldingsbereid was.

Goed om op te merken, is dat jongeren vrijwel niet met deze interventie bereikt zijn. Mocht een dergelijke doelgroep wel beoogd worden, dan is het raadzaam de interventie op een andere locatie in te zetten. Mocht dit niet toereikend zijn – en jongeren wel de doelgroep zijn – dan is het te overwegen Eenheid 75 (een VR game en Escaperoom) in te zetten. Deze interventies – zo liet een andere evaluatie zien – heeft meer jongeren bereikt.

Tot slot komen er bij de onderzoekers twee vragen op: in hoeverre is er sprake van alleen een korte termijn effect? En is er ook een positief effect op het feitelijke meldgedrag (hetgeen beduidend kan verschillen van de intentie tot meldgedrag²⁷). Om deze vragen te kunnen beantwoorden zal in het najaar een tweede – lange termijn – meting van de Immersive Room Bijtende plaatsvinden.

27. De Immersive Room is in het voorjaar van 2021 ingezet. Vijf maanden later, dus najaar 2021 vindt de tweede meting plaats.

28. Zoals bleek uit het vooronderzoek in 2018 (Broekhuizen e.a.).

Bijlage 1 Achterliggende cijfermatige tabel

	Hennepsteelt		Maken harddrugs		Verkopen harddrugs		Illegaal gokken	
	Voor	Na	Voor	Na	Voor	Na	Voor	Na
Zeker niet	2	2	3	1	4	1	4	3
Waarschijnlijk niet	5	1	4	1	3	2	12	5
Waarschijnlijk wel	6	7	6	7	9	6	8	10
Zeker wel	17	20	17	21	14	21	6	12

Tabel 1a Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid voor en na Immersive Room (N=30)

	Arbeidsuitbuiting		Wapenhandel		Illegale Prostitutie		Dumpen drugsafval	
	Voor	Na	Voor	Na	Voor	Na	Voor	Na
Zeker niet	2	2	3	3	2	2	2	2
Waarschijnlijk niet	12	5	5	1	8	5	2	0
Waarschijnlijk wel	6	7	7	7	10	7	6	3
Zeker wel	10	16	15	19	10	16	20	25

Tabel 1b Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid voor en na Immersive Room (N=30)

Colofon

Opdrachtgever

Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland

Auteur

Jolijn Broekhuizen

Opmaak

Linnox

Uitgave

Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies
Rogaarplein 9
3815MD Amerfoort
info@bureaubroekhuizen.nl

ISBN

9789083048277

De publicatie kan gedownload worden via onze website: www.bureaubroekhuizen.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

© Bureau Broekhuizen, Amersfoort 2021

bureaubroekhuizen

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

© Bureau Broekhuizen www.bureaubroekhuizen.nl, Amersfoort 2020
